

festivitatibus SS. Apostolorum, Commemoratio Omnium Sanctorum, sanctorum Mariae Magdalene, Maximini Confessoris & Episcopi, & eorum Martyrum, qui in Ecclesia Aquisi requisiti, in consecrationibus Ecclesiarum, Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, & Anniversario tunc consecrationis die, cuius nimirum Palii volumus te per omnia privilegium vindicare. Huiusmodi indumenti honor humilitas aequa iustitia est; tota itaque mente fraternitas tua se exhibere festinet in prosperis humilem, & in adversis, si quando eveniant, eum iustitia erectum, amicum bonis, perversis contrarium, nullius faciem contra veritatem recipiens, nullius faciem pro veritate loquentem premens, misericordiam spe-ribus iuxta virtutem insistentem substantiam, & tamen insisteri supra virtutem cupiens, infirmis compatiens, benevolentibus congaudens, aliena damna propria reputans, de alienis gaudiis collatans. Fratritatem tuam Divina miseratio per tempora multa conservare dignetur incolorem. Amen. Datum Laterani per manus Joannis S. R. E. Diaconi Cardinalis, s. Cal. April. indist. X. anno Domini Incarnationis M.C.III. Pontificatus autem nostri anno IV. In hoc scripto tu obiter observa anno 1103. S. Magdalenam, sanctumque Episcopum Maximinum fuisse solenni & praecipuo cultu in Dioecesi Aquisi honoratos, ut primos Christianae fidei viros, per quos Evangelica doctrina & salus aeterna his oris efflavit. Nec vero tunc primum spectabilis haec illis collata est veneratio, sed ab antiqua & constante traditione usque ad id tempus derivata. Extat usque nunc humile atque spatio exiguum sacellum intra basilicam Christi Salvatoris inclusum, quod saeculorum fama celebratur a S. Maximino uno ex septuaginta discipulis seorsim a plebis frequentia constructum, severitate Gentilium persecutione, intra quod vir vere Apostolicus primusque Aquisi Episcopus sacrosancta mysteria coram primis a se convertis Christi cultoribus peragebat, intra quod Maria Magdalena morti vicina fertur Divinum viaticum de manu Maximini recepisse: locum istum sanctitate venerandum Maximinus erecta intus ara transfigurato Christo dedicavit. Eodem vero anno, quo Petrum Archiepiscopum Paschalis summus Pontifex pallio Archiepiscopali decoraverat, post quinque transactos menses idem Archiepiscopus novam basilicam, qua memoratum Sacellum intra sui ambitum complectitur, Christo Salvatori dedicavit, solemnique ritu consecravit; ut habent acta membrana conscripta, & vericoloribus eleganter picturata in tabellario Aquisi Ecclesiae, his quae subijcio verbis expressa.

Anno Domini nostri M.C.III. Petrus Aquisi Archiepiscopus, convocatis quibusdam comprovincialibus Episcopis apud Aquas, videlicet Domino Gebellino (comprovincialis hic dicitur non quasi suffraganeus Episcopus, sed quia ejus Dioecesis intra unam eandemque civilem Provinciam propria nuncupatione a praefatis Romanis ita dictam, quae intra se tres Ecclesiasticas concludit Provincias Arelatensem, Aquisensem, & Ebrodunensem) Arelateni Archiepiscopo, Petro Cavallensi Episcopo, Berengario Forojudiensi, Augerio Regiensi, una cum Concilio Canonicorum suorum, videlicet Fulconis Praepositi, Hugonis Archidiaconi, Bremundi Sacristae, Archiepiscopi Gaufridi, & Petri & Canonicorum Hugonis, & Norberti, Willielmi, Gerardi, & aliorum, quorum timendo moras nomina non enumeramus, statuit consecrare Ecclesiam S. Salvatoris hic noviter fundatam inter duas Ecclesias: videlicet versus Septentrionem Ecclesiam Dei Genitricis, versus meridiem vero Ecclesiam B. Joannis Baptiste positam. Oratorio quoque ejusdem Domini nostri Salvatoris Orientem versus constructo. Hanc denique consecrationem Dominus Petrus Archiepiscopus tantorum virorum religiosorum, quorum superius nomina enumeravimus, auctoritate muniri voluit, quatenus venerabilis Ecclesia Gloriosi Salvatoris a venerabilibus viris conservata, in posterum venerabilibus veneretur. Sed quoniam eandem Ecclesiarum, quas superius enumeravimus, B. Maximinus & B. Maria Magdalena primi fundatores exiterunt: In eadem Ecclesia Salvatoris a supradictis religiosissimis viris, in honorem B. Maximini & B. Mariae Magdalene altare dicatum est, cuius consecratione dies est VII. Idus Augusti, quatenus futuris temporibus absque ulla dubitatione in Ecclesia ista, dies iste celebris annuatim celebretur. En alterum de Maximino & Magdalena omni exceptione majus testimonium fuisse illos advenas Aquisenses, qui salutaribus fidei radiis nostras ab initio plagas illustrarunt. Veteres aliae testimonificationes aliunde adduci possent; sed quia a nostro Concilio tractandorum proposito remotiores sunt, & pererudite ab aliis scriptoribus exploratae sunt, ac discussae, hic superfedens, Desigo tellure has & scuta repono.

CONCILIIUM SENONENSE

Adversus haereses Petri Abaelardi,
anni 1140.

Petrus Abaelardus illustris nominis Philosophus, pluribus haeresibus suos insperferat libros, quos ideo Legatus in Gallia Apostolicus iusta damnatione perstrinxerat; ut enim scribit S. Bernardus epist. 188. Cum de Trinitate loqueretur, sapit Arium; cum de gratia, sapit Pelagium; cum de persona Christi, sapit Nestorium. Superbus ille spiritus sententiae Legati nullatenus acquiescens, quin immo magis inde exasperatus, magnum ratus suae causae praesidium accessurum, si Bernardo Clarevalensis superior in disputando evaderet, viro post expugnatum Leonis schisma toto Orbe celeberrimo. Victoriam vero sibi haud fore difficilem tunc fiducia propriae ingenii, tum argutis syllogisticis continuoque disputandi usu sibi persuadebat, cui nequaquam adversarius, quem provocabat, erat affuetus. Qua spe tristes institit apud Jeselinum Senonensem Metropolit. ut conventum quam fieri poterat, celeberrimum Praetorum & insignium Doctorum indiceret, Bernardumque adgeret ad publice disputandum. Vir sanctus diu resistit, sed urgentibus Senonensium aliorumque Episcopis in illam arenam prodiit, quo spectatores advenerant, Rex ipse Ludovicus, alique Principes viri, Metropolitani quoque Senonensis & Rheimensis, cum pluribus Episcopis & Abbatibus, & accitis insignioribus Theologis. Ubi ad rem ventum est, Bernardus dogmata ea de scriptis Abaelardi protulit, quae plane esse haeretica demonstrare moliebatur. Abaelardus vero inops animi non expectata disceptatione, quam tantopere expectaverat Synodus, ante omne praesentis Synodi iudicium, neque omnino congruenter provocavit ad Summi Pontificis iudicium; inde plenus confusionis se subdidit ac evasit, quamvis Bernardus quem tunc formidare ceperat, fugientem comiter retinere conaretur. Non enim poterat resistere sapientiae & spiritui viri Dei, ipseque suis confessus est sibi ea hora memoriam excidisse, mestem caligasse, sensumque interiorem defecisse. Evasio tamen ejus non impedit, quin Synodus ejus propositiones palam lectas examinat, condemnaretque, personae tamen auctoris parcens nihil de illo pronuntiavit, Synodicas tamen litteras ad Innocentium II. Pontificem direxerunt, referentes quaecumque in Synodo gesta fuerant. Considerat haereticam haud paucos Roma degere Praelatos, quos olim habuerat discipulos. Veritas tamen prevaluit penes Apostolicam Cathedram, causaque accurate explorata, confirmata est Concilii Senonensis sententia, dogmataque non modo damnata iterum fuere, sed Abaelardus quoque anathemate obrutus, mandatumque, ut ille ejusque discipulus Arnaldus Brixianus, qui turbas innumeras & Roma & in reliqua Italia, praefertim Brixiae patriae suae, concitaret, in monasterio divisi arcta custodia concluderentur, penitentiam reliqua vita acturi: libri autem Abaelardi, quicumque reperiri possent, comburerentur. Haec fultus habent utriusque Concilii Senonensis & Romani acta, exacteque referuntur a fidelissimo rerum, quae suo tempore contigerunt, historico Othone Frisingensi lib. 11. de gestis Frederici I. c. 48. & 49. Abaelardus ipse dum versum Romanam iter intenderet, suam profecturum appellationem, Cluniacum divertens se totum arbitrio Abbatis Petri Venerabilis dedit, cuius opera suos omnes errores ejuravit, Bernardum impense coluit, Monachus apud Cluniacum effectus est, perfecteque penitens in profunda sui desipientia, vitaque austeritate sancto demum fine quievit. Eundem postquam obiit Petrus ille Venerabilis scripta ad Eloyfiam Abbatissam epistola magnifice laudavit. Hac ejus quondam fuerat uxor doctrina pariter excellens, eximiaque pietatis de viri quondam salute admodum sollicita.

CONCILIIUM REMENSE,

Anni 1148.

Duo insignia Remis convenere nationalia Concilia, quorum singulis praesedere Romani Pontifices. Primum celebratum fuit praesente summo Pontifice Innocentio II. anno Christi 1137. ante celebratum ab eodem Lateranense concilium, in quo etiam plerique canones anterioris hujus Remensis promulgati sunt. Posterius vero Remense, quod hoc loco elucidandum suscepi, praesentia quoque decoratum fuit alterius Romani Pontificis Eugenii III. ann. Chr. 1148. in coque

eoque Gilberti Porretani Episcopi Pictaviensis libri reprobatum fuere. Iste quidem, priusquam ad hunc dignitatis gradum pervenisset, grande sibi eruditionis nomen comparaverat, philosophiam publice, magnoque discipulorum concursu docendo, firmavitque pernicioso exemplo illud vetus Tertulliani effatum: Philosophos esse haereticorum Patriarchas; id enim in priorum saeculorum haereticis, qui ex Platonis schola prodierunt, comprobatum est Ebione, Basilide, Apelle, Saturnino, Marcione, Origene, istoque, de quo nobis sermo est, saeculo in Philosophis, quos Aristotel. schola peperit, Petro Abaelardo, Gilberto Porretano, Henrico, & aliis, quos S. Bernard. zelo Dei estuans est infectatus. Gilbertus proprio ingenio nimis confidens & contra Apostolicum monitum plusquam oportet, sapere praesumens, haec publice concionando, privatim colloquendo, lingua & scripto assererat: I. Quod Divina natura, quae Divinitas dicitur, Deus non sit, sed forma, quae Deus est, quemadmodum humanitas homo non est, sed forma, quae homo est. II. Quod cum Pater & Filius & Spiritus sanctus unum esse dicuntur, non nisi una Divinitas esse intelligantur, nec converti possit ut unus Deus, vel una substantia, vel unum aliquid Pater & Filius & Spiritus sanctus esse dicatur. III. Quod tres Personae tribus unitatibus sint tria, & distinctae proprietatibus tribus, quae non sunt ipse personae, sed sunt tres aeternae, & ab invicem a Divina substantia in numero differentes. IV. Quod Divina natura non sit incarnata.

2. Huius oppositae assertiones sub Eugenio tertio Papa in Rhemeni Concilio, cui ille praesedit, sub nomine Symboli fidei confirmatae sunt. I. Credimus & confitemur, simplicem naturam Divinitatis esse Deum, nec aliquo sensu Catholico posse negari, quin Divinitas sit Deus, & Deus Divinitas. Sicubi vero dicitur, Dei sapientia sapientem, magnitudine magnum, Divinitate Deum esse, & alia hujusmodi: credimus, non nisi ea sapientia, quae est ipse Deus, sapientem esse; non nisi ea magnitudine, quae est ipse Deus, magnum esse; non nisi ea aeternitate, quae est ipse Deus, aeternum esse; non nisi unitate esse unum, quae est ipse; non nisi ea Divinitate esse Deum, quae est ipse: id est, seipso sapientem, magnum, aeternum, unum Deum. II. Cum de tribus Personis loquimur, Patre, & Filio, & Spiritu sancto, ipsas unum DEUM, unam substantiam Divinam esse fatemur. Et e converso cum de uno DEO, una Divina substantia loquimur: ipsum unum DEUM unam substantiam esse Divinam tres Personas confitemur. III. Credimus & confitemur solum Deum Patrem, Filium & Spiritum sanctum aeternum esse, nec aliquas omnino res, five relationes, five proprietates, five singularitates, five unitates dicantur, vel alia hujusmodi adesse Deo, quae sint ab aeterno, & non sint Deus. IV. Credimus & confitemur ipsam Divinitatem sui substantiam Divinam, five naturam Divinam dicam incarnatam esse, sed Filio.

3. Cum vero Pontifex Eugenius III. Romanorum factione Arnaldo Brixiano excitata coactus urbe excederet, in Galliam proficisceretur, duo Pictavienses Archidiaconi. Senis civitate Tuscia illi occurrerunt, illarum Episcopis sui propositionum novitate offensi, quas a Summo Pontifice in examen revocari postularunt, qui plenioris causae cognitionem in Gallia, quo tendebat explorandam disulit. Tribus conventibus ab Eugenio indictis de propositionibus illis acriter Gilbertum ejusque adversarios disputatum est Antiodori primum, deinde Lutetiae Parisorum, excussisque hinc inde rationibus, summa servata est definitio ad Remense Concilium, a quo damnatae sunt ut haereticae Gilberti assertiones, cui iudicio ille profusus se submitit. Bernardus Clarevalensis permultum & disputando & agendo huic victoriae veritatis contulit, quam ob causam ab Othone Frisingensi quasi modum excefferit, nonnihil perstringitur in historia; sed idem Otho ante suum obitum sollicito curavit, ut quae ipse de Bernardo incautus scriperat, oblitterarentur, una cum his quae nimio amicitiae affectu in laudem Gilberti publicaret; ut memorie prodit ejusdem Ecclesiae Frisingensis Canonicus, qui praesens Othoni in extremis decumbenti interfuerat. Ipse Gilbertus postquam suos errores humiliter agnovit, & proprio ore sincere refutavit, quia etiam ab ipso contentione initio sese iudicio & correctioni Ecclesiae submitterat, in suam Ecclesiam pacifice remissus fuit, iudicantem Concilio ejus haereticas fuisse assertiones, non tamen ipsum haereticum, utpote pertinaciam adversus Ecclesiam expertem. Ut enim ex Augustini doctrina colligitur, errantem fidelem sola in Ecclesia pertinacia ab haeretico sejungit, lib. 4. de Baptismo contra Donatistas, cap. 6. & lib. 18. de Civit. Dei, cap. 51.

4. Inter diversa tela, quibus S. Bernardus Clarevalensis Abbas dogmata Gilberti profligavit, memoratur

iste S. Augustini locus lib. 2. de Trinit. c. 18. Ipsa enim natura, vel substantia, vel essentia, vel quolibet alio nomine appellandum est id ipsum, quod Deus est. Qui & ibidem paulo ante hoc enuntiaverat: Ejus ipsa substantia qua est ipse quod est, nimirum Deus. Sed in ista disputatione operae pretium est ipsum audire Bernardum serm. 8. in Cantic. sic loquentem: Recedant a nobis, Carissimi, recedant novelli non Dialectici, sed haeretici; qui magnitudinem, qua magnus est Deus, & item bonitatem, qua bonus, sed & sapientiam, qua sapiens, & justitiam, qua justus, postremo Divinitatem, qua Deus est, non esse Deum impudenter disputant. Divinitatem, inquam, Deus est, sed Divinitas non est Deus. Forstian non dignatur Divinitas Deus esse, quae tanta est, ut faciat Deum. Sed si Deus non est, quid est? Aut enim Deus est, aut aliquid quod non est Deus, aut nihil. Equidem non das Deum esse, sed ne nihilum quidem (ut opinor) dabis, quam usque adeo necessarium Deo esse fateris, ut absque ea Deus esse non possit. Quod si aliquid est quod non est Deus, aut minor erit Deo, aut major, aut par: At quomodo minor qua Deus est? Restat ut eam aut majorem fatearis, aut parem. Sed si major est ipsa, ipsa est summum bonum, non Deus: Si par, duo sunt summa bona, non unum: quorum utrumque Catholicus refugit sensus. Jam de magnitudine, bonitate, justitia, sapientiaque, idem per omnia quod de Divinitate sentimus, unum in Deo sunt, & cum Deo. Nec enim aliunde bonus quam un de magnus: nec aliunde justus aut sapiens quam unde magnus & bonus: nec aliunde simul haec omnia est, quam unde Deus: & hoc quoque non nisi a seipso. Sed dicit haeretici: Quid, Deum divinitate esse negat? Non; sed eandem Divinitatem, qua Deus est, Deum nihilominus esse assero, nec Deo excellentius aliquid esse; nam & magnitudine dico magnum, sed qua ipse est Deus, ne majus aliquid DEO ponam: & bonitate fateor bonum, sed non alia qua ipse est, ne melius ipso aliquid videar mihi invenisse: & de ceteris in hunc modum. Securus & libens pergo inoffenso (ut ajunt) pede in ejus sententiam, qui dicebat: Deus non nisi ea magnitudine magnus est, quae est, quod ipse: alioqui major erit illa magnitudo quam Deus, Augustinus hic est validissimus malleus haereticorum. Ita Bernardus. Unde liquet, superbos animos pro luce tenebras offundere, eorumque quibus praesident acuminum ingenii hebetari ac evanescere ad ortum divinitus infusa sapientiae. Quo utique sensu Origenes & post eum sancti Patres in Canticum scribentes exponunt meliora esse vino ubera Sponsi per discrimen divinae & humanae sapientiae.

5. Illud Remense Concilium Otho Frisingensis generale vocat: fuit enim celeberrimum tum praesentia Eugenii Papae, qui praesedit, tum etiam concursu Antistitum & Abbatum toto ex Orbe Catholico usque ad mille & centum, ut testatur reliquit Anselmus Gemblacensis, non solum ex Gallia, Italia, & Alemannia, Anglia, sed etiam Hispania, ut constat ex Eugenii Epistolis ad Alfonso Hispaniae Regem, & ad Bernardum Episcopum Tarraconensem. Editi sunt in Concilio isto canones 18.

Can. I. Qui ab Episcopis suis anathematis sententia condemnatur, quoniam a communione Ecclesiastica remouentur, diabolica dignoscuntur subijci potestati. Non enim est homo, qui ligat, sed Christus, qui hanc ministerii sui exhibuit potestatem. Ideoque a suis Episcopis excommunicatos ab aliis recipi modis omnibus prohibemus. Episcopus autem, qui sententiam promulgaverit, eam vicinis Episcopis enunciet. Qui vero excommunicato, donec ab eo qui cum excommunicaverat, vel auctoritate Sedis Apostolica absolvetur, scienter communicare praesumpserit, eadem excommunicationis sententia ipsum teneri censemus.

Can. II. Praecipimus etiam, quod tam Episcopi, quam Clerici, neque in superfluitate, neque in honesta varietate colorum, aut scissura vestium, neque in consura intuentium, quorum forma & exemplum esse debent, offendant aspectum, sed potius ita in suis actibus eam condemnent, ut amorem innocentia conversatione demonstrant, sicut dignitas exigit Ordinis Clericalis. Quod si moviti ab Episcopis suis intra quadraginta dies non obtinuerint, Ecclesiasticis beneficiis suis eorumdem Pontificum auctoritate priventur. Episcopi vero si praefixam poenam irrogare neglexerint: quia inferiorum culpa ad nullos magis referenda sunt quam ad desides negligentique rectorum: tandem ab Episcopali officio abstineant, donec poenam a nobis constitutam Clericis sibi subiectis imponant; nec etiam, nisi praecedente congrua satisfactione, relaxent, 21. q. 9. c. ult.

Modestia Clericorum tum in vestitu, tum in tonsura, tum in colore indumentorum, exacte praecipitur sub poena privationis beneficiorum non solum in isto